

Особливості реалізації Закону України «Про очищення влади»

Згідно Закону України «Про очищення влади» очищення влади або люстрація - це встановлена цим Законом або рішенням суду заборона окремим фізичним особам обіймати певні посади (перебувати на службі) (крім виборних посад) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Очищення влади (люстрація) здійснюється з метою недопущення до участі в управлінні державними справами осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювали заходи (та/або сприяли їх здійсненню), спрямовані на узурпацію влади Президентом України Віктором Януковичем, підрив основ національної безпеки і оборони України або протиправне порушення прав і свобод людини, і ґрунтується на принципах: верховенства права та законності; відкритості, прозорості та публічності; презумпції невинуватості; індивідуальної відповідальності; гарантування права на захист.

Закон визначає 2 види таких заборон:

Перший вид заборон – це заборона протягом 10 років з дня набрання чинності Законом обіймати посади, стосовно яких здійснюється очищення влади, в державних органах та органах місцевого самоврядування.

Особливістю цього виду заборон є те:

- 1) що вони встановлюються самим Законом;
- 2) застосовуються до таких осіб:

- які займали посади, зазначені у частинах 1 та 2 статті 3 Закону (це зокрема, особи, що обіймали вищі керівні посади в державі (починаючи від Президента, членів Кабінету Міністрів, керівників центральних органів виконавчої влади, їх заступників, керівників правоохоронних органів, їх заступників; на регіональному рівні – це посади голів облдержадміністрацій, їх заступників, голів райдержадміністрацій, керівників та заступників керівників органів прокуратури, СБУ, МВС, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову та/або митну політику, податкової міліції в областях) у такі періоди: сукупно не менше одного року з 25 лютого 2010 року по 22 лютого 2014 року та у період з 21 листопада 2013 року до 22 лютого 2014 року і не були звільнені за власним бажанням;

- які були обрані і працювали на керівних посадах компартії, починаючи з секретаря райкому і вище, керівних посадах починаючи з секретаря ЦК ЛКСМУ і вище, були штатними працівниками чи негласними агентами КДБ, закінчили вищі навчальні заклади КДБ, крім технічних спеціальностей;

3) особи, на яких поширюється зазначений вид заборон, на основі перегляду їх особових справ, підлягали звільненню з посад у 10-денний термін з моменту набрання чинності Законом.

Другий вид заборон – це заборона протягом 5 років обіймати посади щодо яких здійснюється очищення влади з дня набрання чинності рішенням суду. Особливістю цього виду заборон є те, що він застосовується за

рішенням суду до осіб, які своїми діями чи бездіяльністю сприяли узурпації влади Президентом В.Ф. Януковичем, співпрацювали зі спецслужбами інших держав, закликали публічно до порушення територіальної цілісності, розпалювали міжнаціональну ворожнечу.

Процедура очищення влади поділяється на декілька етапів. Так, після набрання чинності Закону у 10-денний термін, як зазначалося вище, підлягали звільненню особи, до яких застосована заборона, визначена частиною третьою статті 1 Закону на основі перевірки їх особових справ на предмет зайняття ними відповідних посад.

Решта осіб уже проходять чи проходилимуть відповідні перевірки. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 1025-р «Про затвердження плану проведення перевірок відповідно до Закону України «Про очищення влади» визначено порядок та строки проведення таких перевірок. Вони розпочались з листопада 2014 року та триватимуть до грудня 2016 року залежно від категорії осіб, що перевірятимуться.

Перевірці підлягають відомості щодо незастосування до особи заборон (зокрема, щодо зайняття у визначені періоди відповідних посад, наявності щодо осіб рішення суду) та достовірність відомостей щодо наявного майна, вказаного у декларації, доходам, отриманим із законних джерел.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 563 «Деякі питання реалізації Закону України «Про очищення влади»» затверджено Порядок проведення перевірки достовірності відомостей щодо застосування заборон, передбачених частинами третьою і четвертою статті 1 Закону України «Про очищення влади», який визначає механізм проведення перевірки достовірності відомостей, що подаються посадовими і службовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також особами, які претендують на зайняття відповідних посад, щодо застосування вище згаданих заборон, а також перелік органів, що проводять перевірку достовірності відомостей щодо застосування таких заборон.

Відповідно до статей 6, 39 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», Закону України «Про очищення влади», Порядку проведення перевірки достовірності відомостей щодо застосування заборон, передбачених частинами третьою і четвертою статті 1 Закону України «Про очищення влади», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 563, Плану проведення перевірок відповідно до Закону України «Про очищення влади», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 1025-р, було прийнято розпорядження голови обласної державної адміністрації від 05.03.2015 № 22/2015-р/к «Про початок перевірки, передбаченої Законом України «Про очищення влади», в апараті та структурних підрозділах обласної державної адміністрації», яким передбачено проведення перевірки достовірності відомостей стосовно застосування заборон, передбачених частинами третьою і четвертою статті 1 закону, щодо першого заступника голови, заступника голови, заступника голови – керівника апарату, заступника керівника апарату – начальника організаційного відділу,

заступника керівника апарату – начальника відділу фінансово-господарського забезпечення, начальників відділів та їх заступників, завідувачів секторів апарату обласної державної адміністрації, керівників та заступників керівників структурних підрозділів облдержадміністрації, керівників державних підприємств, що належать до сфери управління обласної державної адміністрації, а також затверджено графік проведення таких перевірок.

Пунктом 6 цього розпорядження було вказано особам, зазначеним у пункті 1 цього розпорядження, стосовно яких здійснюється перевірка, у десятиденний строк з дати початку перевірки подати до відділу кадрової роботи апарату обласної державної адміністрації власноручно написану заяву про те, що до них застосовуються або не застосовуються заборони, визначені частиною третьою або четвертою статті 1 Закону України «Про очищення влади», та про згоду на проходження перевірки і оприлюднення відомостей щодо них.

Пунктом 7 розпорядження було попереджено осіб, стосовно яких здійснюється перевірка, що неподання ними заяви, зазначеної у пункті 6 цього розпорядження, або повідомлення у заяві про застосування до них заборони, визначеної частиною третьою або четвертою статті 1 закону, є підставою для звільнення із займаної посади.

Відділом інформаційно-комп'ютерного забезпечення апарату облдержадміністрації було оприлюднено це розпорядження на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації у день його прийняття. У триденний термін після одержання заяви від особи, яка проходить перевірку, забезпечується розміщення на офіційному веб-сайті інформації про початок проходження перевірки, копії її заяви та декларації (крім відомостей, що віднесені законом до інформації з обмеженим доступом).

Інформуємо також, що на офіційному веб-сайті Міністерства юстиції України, на головній сторінці розміщено банер «Очищення влади», де можна ознайомитися з нормативно-правовими актами, що регулюють процедуру очищення влади, з відомостями, занесеними до Єдиного державного реєстру осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади», адресами органів влади, що здійснюють перевірки, інформацією про діяльність громадської ради при Міністерстві юстиції України з питань люстрації, відомостями про осіб, що проходять перевірки.